

VRIENDENKRING JOHAN VAN VEEN

L. S.

Johan van Veen overleed in december 1959, nog geen jaar na zijn pensionering. Bijna zeven jaren daarvóór had de stormramp plaats gegrepen.

Toen was gebleken dat de zeekering van Nederland niet berekend was op hoge stormvloed. Door de ontwikkeling van de wetenschap kan men zich thans een indruk vormen van de hoogte der mogelijke waterstanden, maar de voorspelling ervan ligt echter ten ene male buiten 's mensen bereik.

Het antwoord op de stormramp was het Deltaplan.

Dat plan kon snel worden opgesteld op grondslag van het vele onderzoek dat door van Veen in de voorafgaande kwart eeuw was verricht. Het resultaat van al zijn bevindingen inzake de toestand van de zeekering was in het begin 1953 in een alarmerende nota ter kennis van de regering gebracht. Dit gaf hem uiteraard de nodige voldoening, maar zijn verwachting dat de nota een juist begrip zou vinden was niet hoog gespannen. Na twee dagen echter, op 31 januari – 1 februari 1953, was de inhoud ervan van de grootste actualiteit!

Zijn laatste ambtelijke jaren waren hoofdzakelijk gewijd aan de verbetering van het systeem van veiligheid in het kader van het Deltaplan.

Maar Rotterdam dat zich genoodzaakt zag zijn havenaccommodatie aan te passen aan het wereldzeeverkeer met steeds dieper gaande tankers, deed ook een beroep op de vindingrijkheid en de werkkraft van van Veen. Daarbij kwam in het allerlaatste jaar nog het plan om in het Eemsmondgebied een buitendijkse haven te stichten.

Bij de grote werken die aan de orde waren, werd de naam „van Veen” voortdurend genoemd. Zijn veelzijdigheid trad eerst toen recht aan het licht en boeide de geesten in brede kring. Men sprak graag over hem, omdat hij de behoeften en de mogelijkheden van ons land als deltaland zo door en door kende en zijn visie bij het maken van plannen daarop afstemde. Velen hebben zich in hem enigmatische herkend en zijn door hem geïnspireerd geraakt. Zij zijn in een waterstaatkundig spoor gezet dat door de gehele geschiedenis van ons land heenloopt. Van Veen nodigde daartoe uit: “Dredge, drain and reclaim, the art of a nation”, de kunst van een natie!

Men wilde hem ook graag sympathie laten blijken omdat men voelde dat hij niet de waardering kreeg welke hij waard was, althans aanvankelijk. Hij was wat teruggetrokken in bescheidenheid – ofschoon hij met de uiterste persoonlijke inzet zijn standpunten wist te verdedigen.

Enkele vrienden hebben in 1961 een gedenksteen laten metselen in de boerderij op de Hefswal in zijn geboortedorp Uithuizermeeden, waar hij zijn jonge jaren heeft doorgebracht.

De steen draagt de inscriptie:

*Hier woonde en werkte
in zijn jeugd en levensavond
Dr. Ir. Johan van Veen
de geestelijke Vader van
het Deltaplan
21-12-1893 – 9-12-1959*

De publicist H. J. Stuvcl, die reeds vóór en vooral ná de stormramp nauwe relaties met van Veen onderhield begeleidde de ontwikkeling van het Deltaplan met een groot aantal artikelen in de landelijke pers. Hij koesterde de gedachte nog eens een geschrift aan van Veen zelf te wijden en verzamelde daartoe van naaste medewerkers en vrienden van van Veen in het binnen- en buitenland (Mesu, de Vries, Jacoba Hol, Stephenson en Käthe Seidel) een aantal opstellen waarin diens werk en persoonlijkheid belicht werden.

Met enkele andere bijdragen (van de hand van Stuvcl, Johan Dijkstra, Posthuma, Vuursteen, van Eerde, Siemens en van der Burgh) werden deze in 1972 in boekvorm onder de naam „Johan van Veen — de som van een leven” uitgegeven door de Nederlandse Vereniging „Water, land en ruimte”. (Voordien geheten de „Nederlandse Vereniging voor Landaanwinning en nadien — thans — de „Nederlandse Vereniging voor Waterstaat en Landinrichting”). Uit dit boek blijkt hoe schroomvallig van Veen zich opstelde tegenover de eer welke men hem wilde bewijzen; hij verwees ook naar zijn naaste medewerkers en de Rijkswaterstaat in welks verband hij werkte.

Andere vormen van eerbetoan zijn dat er in Uithuizermeeden een marktplein en in Zierikzee een straat naar hem genoemd is en dat een motorvlet van de Rijkswaterstaat, die vnl. op de Wadden opereert, zijn naam draagt.

Het is nu bijna twintig jaar geleden dat Johan van Veen stierf. De eerste ondergetekende heeft hem in zijn jonge jaren in Groningen goed leren kennen. Hij herinnert zich hoe hij van zijn roeivriend op de groene oever van het Eemskanaal, in 1923 reeds, het min of meer profetische verhaal hoorde van de zeedefensie van ons land, in het bijzonder die van het zuidwesten, een verhaal dat werd samengevat met de woorden: “die gaten moeten dicht”.

Van Veen vertelde toen ook van Andries Vierlingh die in zijn tijd na voortdurende studie de dijksbouw afstemde op de grillige eigenschappen van het water, voorzover die toen te kennen waren.

Het was een herinnering die hem met groot respect deed opzien naar “de som van het leven” van Johan van Veen en hem het gevoel gaf dat het reedsverrichte eerbetoan toch niet in overeenstemming is met diens betekenis voor ons land.

Hij sprak er met enkele anderen over en toen bleek dat er ook bij hen als het ware een niet ingeloste ereschuld lag te sluimeren.

Er volgde een gemeenschappelijk beraad over een mogelijke onderneming: over “het wat, wie en hoe”.

Wat het eerste betreft: waarom zou hier niet gedacht mogen worden aan de traditionele manier van herinneren — zo werd er uiteindelijk geredeneerd — nl. een gedenkteken op een openbare plaats?

En wat het “door wie” betreft: de ondergetekenden menen dat de realisering van een dergelijke gedachte niet gezocht moet worden langs verenigingen of instanties, althans niet in de eerste plaats. Dit eerbetoan zou veeleer, juist omdat in de waardering voor van Veen het menselijk element zo sterk meespreekt, gedragen moeten worden door een vriendenkring. Zij beschouwen zich graag als de eerste aanzet tot zulk een “cercle des amis”.

En dan de vraag „waar”?

Er zijn veel plaatsen in ons land waar het kennen en kunnen van van Veen tot uitdrukking zijn gekomen en die dus gerechtigd zouden zijn het gedenkteken te ontvangen. Maar er is slechts één plaats waar de waterstaatkundige in hem ontwaakt is en dat is de Hefswal in Uithuizermeeden, waar hij in zijn jeugd, in het land van zijn vader, de vormende krachten van de zee heeft leren kennen. (Hefswal is de landtong voor het haf van de dichtslibbende Fivelmond).

Het is ook de plaats waar hij terugkeerde na een leven van werken in overig Nederland, met het Deltaplan en Europoort als hoogtepunten om het plan van de Eemshaven ter hand te nemen.

De ondergetekenden menen dat het gedenkteken te Uithuizermeeden opgericht zou moeten worden op het „Johan van Veenplein” aldaar.

Een gesprek met de burgemeester van Hefshuizen (de nieuwe gemeente waarin de voormalige gemeenten Uithuizen en Uithuizermeeden zijn opgegaan) gaf de vrijheid in deze richting te gaan werken. Deze keuze sluit niet uit dat elders in Nederland een copie van het beeld geplaatst kan worden.

En dan de vraag: Kunt u met dit voornemen sympathiseren en besluiten als vriend tot de kring toe te treden?

Mocht dit zo zijn, zoudt u dan in uw omgeving willen nagaan of zich daar personen bevinden die met de toezending van deze brief gediend zouden zijn?

De benadering van vrienden zou bij voorkeur langs de persoonlijke weg, “van mond tot mond” moeten gebeuren en niet in de eerste plaats langs de weg der publiciteit.

Het ligt in de bedoeling om de namen der vrienden tegelegenere tijd in een geschrift te verzamelen.

Een materieel punt is nog het volgende. Voor een bescheiden gedenkteken (sokkel met borstbeeld) zal een bedrag van een f. 15.000.- nodig zijn. Dit bedrag zal verhoogd moeten worden in verband met de administratiekosten.

Als iedere vriend f. 100.- of meer (dus minstens f. 100.-) bijdraagt zou er een start gemaakt kunnen worden. (Een geringer bedrag is uiteraard ook welkom).

In de hoop dat het bovenstaande uw instemming mag hebben,

Hoogachtend,

prof. dr. I. Boerema, Amsterdam
ir. P. van der Burgh, Breda
R. J. Clevering, Ecnrum
ir. H. A. Ferguson, Voorburg
ir. H. J. Formsma, Wassenaar
drs. D. H. Franssens, Den Haag
prof. dr. A. de Froe, Amsterdam
ir. M. A. Geuze, Wouw
prof. ir. N. Nanninga, Voorschoten
ir. F. Posthuma, Rotterdam
mr. D. H. Schortinghuis, Den Haag
R. E. Siemens, Haren (Gr.)
prof. ir. H. W. Slotboom, Naarden
drs. W. J. Vuursteen, Zuidwolde (Dr.)
dr. J. Wester, Alphen (N. Br.)

P.S. Gaarne storting van het bedrag vóór 1 juni 1979 op girorekening 379492
t.n.v. mr. D. H. Schortinghuis,
Lobelialaan 34,
2555 PH Den Haag.

Voor nadere bijzonderheden kunt u zich wenden tot:
(u ontving de brief door bemiddeling van de met een kruisje aangegeven persoon)

prof. dr. I. Boerema Apollolaan 90,	1077 BE Amsterdam	020 - 79 79 90
ir. P. van der Burgh Valkhofstraat 33,	8434 PE Breda	076 - 65 44 53
R. J. Clevering „Huninga”, Oosterweg 18,	9967 TK Eenrum	05952 - 220
ir. H.A. Ferguson Weverslaan 34,	2271 BM Voorburg	070 - 86 21 17 tot half mei afwezig
ir. H. J. Formsma Meyendellseweg 4,	2243 GM Wassenaar	01751 - 17919
drs. D. H. Franssens Frankenstraat 53,	2582 SG Den Haag	070 - 55 04 85
prof. dr. A. de Froe Vossiusstraat 19,	1071 AD Amsterdam	020 - 72194
ir. M. A. Geuze Markt 10,	4724 BK Wouw	01658 - 1887
prof. ir. N. Nanninga Richard Wagnerlaan 73, Flat 801,	2253 CD Voorschoten	01717 - 7313
ir. F. Posthuma Rochussenstraat 315a	3023 DG Rotterdam	010 - 25 83 08
mr. D. H. Schortinghuis Lobelialaan 34,	2555 PH Den Haag	070 - 25 61 37
R. E. Siemens Multatulilaan 20,	9752 GD Haren (Gr.)	050 - 34 74 35
prof. ir. H. W. Slotboom Graaf Janlaan 14,	1412 GH Naarden	02159 - 43897
drs. W. J. Vuursteen Meppelerweg 10,	7921 VP Zuidwolde (Dr.)	05287 - 1410
dr. J. Wester Borgersstede 4,	5131 NX Alphen (N. Br.)	04258 - 1277

Vriendenkring Johan van Veen

Den Haag, 20 augustus 1980

Aan de leden,

Na de onthulling van het monument heeft het comité de teugels even gevierd; het overleg over de vorm van de „nazorg” geschiedde in alle rust. Er was immers niets meer wat haaste.....

Het verloop van tijd heeft zich echter doen gelden. De gelederen van de Vriendenkring zijn gedund. Op 23 juni 1980 overleed de initiatiefnemer en voorzitter prof. dr I. Boerema, terwijl ook de heren ir A. P. Minderhoud en F. S. Roeda zijn heengegaan. Trouwe mannen wier aanwezigheid in de kring voor velen van zo hoge waarde was.

De ondergetekenden menen dat voorzitter Boerema niet beter kan worden gekenschetst als prof. Brummelkamp dat in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde heeft gedaan. Zij nemen de vrijheid het in memoriam hierbij te voegen.

*N. Nanninga,
D. Schortinghuis.*

ms 738701
wee 776442
Meer van wyke.